



نشر هفت

درواه نجات آذربایجان

محمد امین ریاحی

ناشر: همگو

نویسنده: محمد امین ریاحی

مدیر هنری: باسم الرسام

مفحه آرا: نگین حاج زوار

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۶۴۹-۲

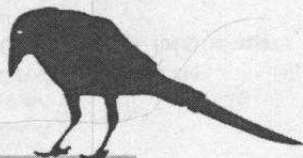
چاپ: صحافی: لوح

نوبت چاپ: نخست، ۱۳۹۸

بیراژ: ۵۰ نسخه

آدرس: تهران، صندوق پستی ۱۹۳۷۷۵۰۰

تلفن: ۰۹۱۲۳۵۸۵۸۴۲ - ۰۲۱۰۰۱۷۱۸۹





نشر همد

سرشناسه:	ریاحی، محمدامین، ۲، ۱۳۸۰.
عنوان و نام پدیدآور:	در راه نجات آذربایجان / همدامین، حی.
مشخصات نشر:	تهران: همگو، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری:	۳۹ ص: عکس.
شابک:	۲۰۰۰۰ ریال ۳-۴ ۹۹۶۴۹-۶۲۸-۷
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتاب حاضر قبلاً با عنوان "در راه نجات آذربایجان" شامل اشعار "و وطنی" توسط انتشارات کارون (چاپخانه) در سال ۱۳۲۵ منتشر شده است.
عنوان دیگر:	در راه نجات آذربایجان: شامل اشعار ملی و وطنی.
موضوع:	شعر فارسی - قرن ۱۴
موضوع:	20th century - Persian poetry
موضوع:	شعر میهنی فارسی - ایران - قرن ۱۴
موضوع:	20th century - Patriotic poetry, Persian - Iran
موضوع:	آذربایجان - تاریخ - شعر
موضوع:	Azerbaijan (Iran) - History - Poetry
رده بندی کنگره:	۱۳۹۷ د ۲۱۷۶ ی / ۸۰۷۵ PIR
رده بندی دیویی:	۸۱۴/۶۲
شماره کتابشناسی ملی:	۵۵۲۹۶۷۳



۷	سخن ناشر
۱۱	نگاهی به زندگی نویسنده
۱۳	اهدای کتاب
۱۵	مقدمه
۱۷	تقریظ
۲۱	چند کلمه با خوانندگان این کتاب

بخش اول- در راه نجات آذربایجان

۲۷	چکامه آذربایجان
۳۱	پیام به آذربایجان
۳۵	از آذربایجان
۳۹	مهد زردشت
۴۱	آزادی آذربایجان
۴۵	سیروز امین

بخش دوم- شعاری و سروده

۵۱	نغمه ملی
۵۷	عشق میهن
۶۷	رجال ما
۵۹	به شهید گمنام
۶۱	خویش و بیگانه
۶۳	شاعر در بستر بیماری
۶۷	پروا نمی‌کنم

همچنانکه مکرر نقل شده است، چند ماه پس از اشغال ایران توسط شوروی و انگلیس در جریان جنگ جهانی دوم، در بهمن ماه ۱۳۲۰ قراردادی سه جانبه میان کشور ما و دو مهمان ناخوانده به امضا رسید که البته چندی بعد، آمریکا نیز به آن پیوست. به موجب فصل پنجم این قرارداد، متفقین موظف به تخلیه‌ی خاک ایران حداکثر شش ماه پس از پایان جنگ بودند.

تابستان ۱۳۲۴ فرا رسید و جنگ خاتمه یافت اما شوروی - برخلاف دو کشور دیگر - نه فقط حاضر به تخلیه ایران نشد بلکه بازی خیرناک تدید تمامیت ارضی ایران را آغاز کرد؛ بدین معنا که به حمایت از تجزیه طلبان ترک زبان در آذربایجان - که در قالب فرقه‌ی «مودران» سازمان یافته بودند - کوشید تا آذربایجان ایران را به رسمیت خود ملحق کند. این نکته‌ی مهم را نباید فراموش کرد که آذربایجان آن روزگار، منطقه‌ای بسیار گسترده‌تر از استان‌های امروزی آذربایجان شرقی و غربی و حتی اردبیل را در بر می‌گرفت. در چنین شرایطی ایران یک بار دیگر دست به دامان احمد قوام شد. مردی که به‌راستی برای مدیریت بحران‌ها ساخته شده بود. دیپلماتی بی‌بده‌ی قوام در کنار رویاروی آمریکا با شوروی - که جنگ سرد را به پا کرده بود - در نهایت منجر به خروج ارتش سرخ از ایران در اذرماه ۱۳۲۵ شد بدون اینکه اهداف «کشور شوراه‌ها» محقق شوند.

هرچند درباره‌ی این دوره‌ی یک ساله که آذربایجان تحت کنترل فرقه‌ی دموکرات به رهبری کمونیست قدیمی میرحسین میرحسین پیشه‌وری - بود، مطالب مختلفی نوشته شده اما یک موضوع بسیار مهم کم و بیش مغفول مانده است: واکنش ترک زبان‌های ایران دوست و مخالف تجزیه طلبی به این تحولات، کسانی که با هوشمندی متوجه بودند منطقه‌ی آذربایجان - صرف نظر از زبان

- پیوندی ناگسستگی با ایران دارد. یکی از این افراد محمدامین ریاحی بود، جوانی متولد خوی که بعدها در عرصه علوم انسانی ایران برای خود شهرتی بسزا بهم زد.

ریاحی جوان در این دوره از شعر سلاحی برای مقابله با تجزیه‌طلبان مستظهر به بیگانگان ساخت و اسفندماه سال ۱۳۲۵ و پس از ختم غائله فرقه‌ی دموکرات، سروده‌های خود را در قالب کتابی با عنوان «در راه نجات آذربایجان» به چاپ رساند. کتابی که پیش از این، باز نشر این اثر بعد از هفت دهه است.

ریاحی در مقدمه‌ی این کتاب، هوشمندانه طعنه‌های احتمالی خورده‌گیران را خنثی می‌کند آنجاکه از «نقایص ادبی» اشعار خود سخن می‌گوید و عاظم را دعوت می‌کند که این ابیات را از دریچه‌ی «احساسات ملی» نگاه کنند، احساساتی که ریاحی تأکید دارد «ترجمان احساسات ملی» آذربایجان» نسبت به ایران به‌شمار می‌روند.

با گذشت هفت دهه از آن مقطع شوم، می‌توان با برخی داوری‌های ریاحی موافق نبود؛ اگر جماعت سبک فراوانی که وی برای محمدرضا پهلوی و حتی ارتش در نجات آذربایجان قائل شده است حال آنکه اسمی از احمد قوام نمی‌برد. در نتیجه‌ی ریاحی از ارتش وقت را بتوان به‌مثابه‌ی تلاشی برای ترویج روحیه‌ی تنها بازوی نظامی کشور دانست (که بعد از سقوط پادشاه، خدمات فراوانی خورده بود) ستایش‌های او از پهلوی کم‌تجرب‌ترین چهره باید تحلیل کرد؟ به نظر می‌رسد نه تنها نمی‌توان به بیسی کلیشه‌ای چون «مُلق» توسل جست بلکه شناختِ تلقی افرادی چون ریاحی نسبت به نهاد سلطنت - با وجود اطلاع از همه‌ی مفاسد این نهاد - نیازمند پژوهش‌هایی دامن‌دار است.

در روزگاری که تلاش‌های گسترده‌ای برای تاریخ‌سازی و ایجاد



هویتی جدا از ایران برای آذربایجان در جریان است، تامل در
 آثاری از نوع کتاب حاضر نتایج قابل توجهی به همراه دارد:
 اینکه، آذربایجان بخش جدایی ناپذیری از ایران است و فرهیختگان
 ترک‌زبانی چون ریاحی بر این مدعا شهادت می‌دهند.
 انتشارات همگو بازنشر این اثر را به همه‌ی کسانی تقدیم
 می‌کند که در عین مهر به این آب و خاک، هرگونه تعرض به
 حقوق همسایگان را برغی تابند و راه سعادت و بهروزی همه‌ی
 ساکنان این منطقه از گُره‌ی زمین را نه در تجزیه‌طلبی و دمیدن
 به آتش فتنات قومی و فرقه‌ای که در حقوق و تکالیف برابر
 و مسالمت آمیز می‌دانند.
 در بازنشر کتاب، چند کلمه خوانا نبودند که برای جلوگیری از
 هرگونه دهن و تدفین اثر در داخل [] آورده شدند.